

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
7ος Τόμος**

Παύλος Φ. Μάραντος

Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙ-
ΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

7ος Τόμος

Β' Τάξη Γενικού Λυκείου

**«Η δημοκρατία μας αυτοκαταστρέφεται διότι κατεχράσθη το δικαίωμα της ελευθερίας και της ισότητας, διότι έμαθε τους πολίτες να θεωρούν την αυθάδεια ως δικαίωμα, την παρανομία ως ελευθερία, την αναίδεια του λόγου ως ισότητα και την αναρχία ως ευδαιμονία.»
(Ισοκράτης, Περί ειρήνης)**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Πρόεδρος: Σωτήριος Γκλαβάς

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ Β΄**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Παύλος Φ. Μάραντος

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Λεωνίδα Β. Κατσίρας, Σχολικός
Σύμβουλος Νομικών-Πολιτικών
Επιστημών, LL.M, Συντονιστής
Επιτροπής Κρίσης**

**Χαράλαμπος Καριοφύλλας, MSc
Οικονομολόγος, Εκπαιδευτικός**

Στέλλα Ν. Μαντατζή,

Κοινωνιολόγος, Εκπαιδευτικός

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

**Αντωνία Δημητράσκου, Φιλολόγος,
Εκπαιδευτικός**

Γιώτα Κωνσταντάτου, Φιλολόγος

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Παύλος Φ. Μάραντος

**Σελιδοποίηση: Δώρος Παπαϊωαννί-
δης, e-mail: info@eikastiko.gr**

«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ» της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (ΣΧΟΛΕΙΟ 21ου αιώνα)-ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΜΕ ΚΩΔ. ΟΠΣ 295450, των Αξόνων Προτεραιότητας 1, 2 και 3 – ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ του ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ», που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Εθνικούς Πόρους (ΕΣΠΑ 2007 – 2013).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**
Ομάδα εργασίας για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προσαρμογή:
Κυριακή Σημαιοφορίδου,
Εκπαιδευτικός ΠΕ05

Επιμέλεια:
Μάρθα Θωμοπούλου,
Εκπαιδευτικός ΠΕ05

Επιστημονικός υπεύθυνος:
Βασίλης Κουρμπέτης,
Σύμβουλος Α΄ του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Υπεύθυνη του έργου:
Μαρία Γελαστοπούλου,
Μ.Εδ. Ειδικής Αγωγής

Τεχνική υποστήριξη:
Κωνσταντίνος Γκυρτής,
Δρ. Πληροφορικής

**Συγγραφείς Προδιαγραφών
προσαρμογής των βιβλίων για το
Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής:**

**Γιώργος Βουγιουκλίδης,
Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής**

**Γελαστοπούλου Μαρία,
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής**

**Γκυρτής Κωνσταντίνος,
Καθηγητής Πληροφορικής**

**Αξιολόγηση και τελικός έλεγχος
των προσαρμογών:**

**Γελαστοπούλου Μαρία,
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, ΙΕΠ**

**Γκυρτής Κωνσταντίνος,
Καθηγητής Πληροφορικής στη
Δ/βάθμια Εκπαίδευση**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Παύλος Φ. Μάραντος

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Β' Τάξη Γενικού Λυκείου

Η διδασκαλία, που αποτελεί την πιο υπεύθυνα αλλά και την πιο συναρπαστική μορφή επικοινωνίας, δεν συνίσταται, πρωτίστως, στην διατύπωση λύσεων αλλά στην υποβολή ερωτήσεων, στη θέση προβλημάτων (Δ. Τσάτσος, Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία, 2007).

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

ΚΕΦ. 7: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

- ώρες: 6

- 7.1 Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας**
 - 7.1.1 Το ανθρώπινο δυναμικό**
 - 7.1.2 Οι φυσικοί πόροι**
- 7.2 Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας**
 - 7.2.1 Η γεωργία**
 - 7.2.2 Ο τουρισμός**
 - 7.2.3 Η ναυτιλία**
 - 7.2.4 Η ενέργεια**
 - 7.2.5 Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ.**
- 7.3 Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής**

Στόχοι, οι μαθητές/τριες να μάθουν:

- Να εξηγούν τις παραγωγικές δυνατότητες της χώρας.
- Να ερμηνεύουν πώς το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον κύριο παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης.
- Να γνωρίζουν και να εξηγούν συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας.
- Να αναλύουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας στη γεωργία, τον τουρισμό, τη ναυτιλία, τις πηγές ενέργειας κτλ.
- Να υιοθετούν την ανάγκη της διαρκούς προσαρμογής.
- Να εξηγούν ότι μια χώρα χωρίς παραγωγή είναι καταδικασμένη.
- Να αντιλαμβάνονται ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι εθνική υπόθεση.

Βασική ορολογία

- παραγωγικές δυνατότητες
- ανθρώπινο δυναμικό
- φυσικοί πόροι
- προστατευόμενες περιοχές
- βιοποικιλότητα
- συγκριτικά πλεονεκτήματα
- ανταγωνιστικό προϊόν
- μαζικός τουρισμός
- νέες μορφές τουρισμού
- Ελληνόκτητος στόλος
- Ελληνικός στόλος
- Ελληνική ναυτιλία
- θαλάσσιο περιβάλλον
- έκθεση «Ποσειδώνια»
- ναυτική εκπαίδευση
- Πειραιάς: κέντρο ναυτιλίας
- εξάρτηση από την ενέργεια
- σημαντικές πηγές ενέργειας
- ποιότητα και ταυτότητα προϊόντων
- Ελληνική φαρμακοβιομηχανία
- γεννόσημα φάρμακα

- **οικονομία κατανάλωσης**
- **οικονομία παραγωγής**
- **προϋποθέσεις ανάπτυξης**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

7.1 Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας

7.1.1 Το ανθρώπινο δυναμικό

Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας εξαρτώνται, κυρίως, από τους ανθρώπους της και από τους φυσικούς πόρους. Η Ελλάδα διαθέτει ένα εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό και πλούσιους φυσικούς πόρους.

Ο άνθρωπος διαδραματίζει τον πρώτο ρόλο στην κοινωνία - πολιτεία και στην οικονομία. Τα χαρακτηριστικά ή αλλιώς τα προσόντα του ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν «περιουσιακό στοιχείο» για το άτομο που τα έχει αλλά και για το σύνολο της χώρας. Το ανθρώπινο δυναμικό ή το ανθρώπινο

κεφάλαιο αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα ανάπτυξης μιας χώρας. Ιδιαίτερη σπουδαιότητα έχει το εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό, δηλαδή το σύνολο των γνώσεων, των ικανοτήτων / δεξιοτήτων, των εμπειριών και των στάσεων που διαθέτουν οι άνθρωποι.

Η εκπαίδευση, με την έννοια της παιδείας, αποτελεί μια διαχρονική αξία της ελληνικής κοινωνίας. Η ελληνική οικογένεια πασχίζει για να σπουδάσει τα παιδιά της, ανεξάρτητα σε ποιο βαθμό το κατορθώνει. Ο αγώνας για παιδεία είναι ένας αγώνας για αναγνώριση και καταξίωση. Εν προκειμένω, η επιθυμία για παιδεία και η εκπλήρωση ή μη της επιθυμίας αυτής, αποτελούν μια από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις του Έλληνα και της ελληνικής κοινωνίας. Στην κοινωνία της γνώσης, μεγάλη

σημασία έχει η γνώση. Όμως, χρειάζεται να τονιστεί ότι για την οικονομία ιδιαίτερη σημασία έχει αφενός η Τεχνική - Επαγγελματική εκπαίδευση και αφετέρου η διαχείριση της γνώσης. Η διαχείριση της γνώσης συνίσταται κυρίως στην ικανότητα διαλόγου, στην ανταλλαγή απόψεων, στη συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων, στην εφαρμογή νέων ιδεών και καινοτομιών. Η διαχείριση κάθε είδους γνώσης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της οικονομίας, στην σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Πίνακας 7.1: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	Σχολικό έτος				
	1997/98	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
A) Α/ΤΕΙ					
Διδ. προσωπικό	6.326	10.861	10.926	11.371	10.279
Σπουδαστές	133.987	123.020	111.175	102.341	123.728
Έλαβαν πτυχίο	9.541	18.246	19.251	19.918	19.210
B) ΑΕΙ					
Διδ. προσωπικό	9.420	13.328	13.722	13.299	12.626

Φοιτητές	109.939	165.443	163.718	165.443	168.478
Έλαβαν πτυχίο	21.474	33.719	31.353	31.602	31.711

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ.

**Ξενοφών Ζολώτας,
Διοικητής
Τράπεζας Ελλάδος.**

**Άγγελος
Αγγελόπουλος,
Διοικητής
Εθνικής Τράπεζας.**

Δύο από τους αρχιτέκτονες του μεταπολεμικού οικονομικού θαύματος της Ελλάδας.

Την αξία της εκπαίδευσης τονίζει και ο ιδρυτής της Microsoft, Bill Gates, ο οποίος αναφέρει: «Πιστεύω ότι στο μέλλον θα δοθεί ακόμη μεγαλύτερη αξία στην εκπαίδευση. Οι περισσότερες καλές δουλειές του

μέλλοντος θα είναι δουλειές που προαπαιτούν εκπαίδευση». (Bill Gates, Συνέντευξη, Εφ. Το Βήμα, 5 Απρ. 1999)

Η γνώση πάντοτε έπαιζε ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Σήμερα, σε σύγκριση με τους άλλους συντελεστές παραγωγής ο ρόλος της γνώσης είναι σημαντικότερος.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πτυχιούχων κάθε χρόνο. Όμως, αυτό δεν είναι αρκετό. Εκτός από την ποσότητα, δηλαδή τον αριθμό των πτυχιούχων, χρειάζεται και η ποιότητα, δηλαδή η βελτίωση του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

7.1.2 Οι φυσικοί πόροι

Φυσικοί πόροι είναι τα υλικά που παίρνει ή χρησιμοποιεί ο άνθρωπος από τη φύση για να καλύψει τις ανάγκες του. Φυσικοί πόροι είναι για παράδειγμα το έδαφος, το νερό, ο ήλιος, ο αέρας, τα ορυκτά κτλ.

Ειδικότερα:

α) Το έδαφος. Η Ελλάδα διαθέτει ένα από τα πιο όμορφα τοπία στον κόσμο. Το ανάγλυφο του τοπίου είναι μοναδικό. Η εναλλαγή του (πεδινό, ημιορεινό, ορεινό) είναι διαρκής. Διαθέτει ποτάμια και λίμνες, βουνά και θάλασσα, με ατελείωτες παραλίες. Επιπλέον, η νησιωτική Ελλάδα, το Αιγαίο και το Ιόνιο αποτελούν μια ακόμα πηγή πλούτου. Η χώρα διαθέτει φυσικές και προστατευόμενες περιοχές. Στόχος αυτών των περιοχών είναι η προστασία

της φυσικής κληρονομιάς. Οι προστατευόμενες περιοχές διακρίνονται σε: μνημεία της φύσης, εθνικά πάρκα προστατευόμενα τοπία, κτλ. Τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί μια περιοχή προστατευόμενη είναι: το μέγεθος, η φυσικότητα, η ποικιλία - αφθονία, η σπανιότητα, η πυκνότητα του οδικού δικτύου, η έκταση που την περιβάλλει, η μέχρι σήμερα διαχείριση.

β) Η βιοποικιλότητα (πανίδα και χλωρίδα). Η πανίδα και η χλωρίδα, τα ζώα και τα φυτά, αποτελούν άλλον έναν πλούτο για τη χώρα. Η πανίδα και η χλωρίδα έχουν τον δικό τους τόπο και ζουν κάτω από τις δικές τους συνθήκες, τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να προστατεύει. Όμως, υπάρχουν δραστηριότητες των ανθρώπων, όπως η εκδάσωση, το κυνήγ, η χρήση γεωργικών

φαρμάκων, η ερημοποίηση, η ρύπανση κτλ., που επηρεάζουν την πανίδα και την χλωρίδα. Υπολογίζεται ότι τις επόμενες δεκαετίες πρόκειται να επέλθει μείωση της βιοποικιλότητας κατά 50%. Και αυτό σημαίνει μεγάλη οικολογική και οικονομική απώλεια.

Οι κύριες αιτίες μείωσής της είναι η καταστροφή του ενδιαιτήματος (τοποί ζωής / κατοικίας), η υπερεκμετάλλευση των ειδών, η ρύπανση, η εξαφάνιση των ειδών, η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων κτλ.

Η σημασία της βιοποικιλότητας είναι μεγάλη. Είναι απαραίτητη η διατήρησή της, διότι αποτελεί παράγοντα ισορροπίας ανθρώπου - φύσης. Η εξαφάνιση και ενός μόνο είδους διαταράσσει την αλυσίδα ζωής. Σήμερα υπάρχουν νέες χρήσεις των φυσικών πόρων με τη χρήση της

γενετικής.

γ) Το υπέδαφος. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαθέτει σημαντικότερο ορυκτό πλούτο. Η μεγάλη ποικιλία των ορυκτών και μεταλλευμάτων που απαντώνται στην ελληνική επικράτεια, η ποιότητα αλλά και η ποσότητά τους καθιστά την εκμετάλλευσή τους μια εξαιρετικά βιώσιμη και προσοδοφόρα δραστηριότητα. Ορυκτά όπως: λιγνίτης, βωξίτης, νικέλιο, χαλκός, σιδηρομεταλλεύματα, χρυσός, πετρέλαιο κτλ. αποτελούν ένα πολύτιμο αγαθό, μια ανεκτίμητη πλουτοπαραγωγική πηγή. Υπάρχει ζήτηση γι' αυτά, όπως υπάρχει και η τεχνολογία για την αξιοποίησή τους.

Ήλιος

Αέρας

Πετρέλαιο

Η Ελλάδα έχει πολλά ορυκτά.

Η σημερινή οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, έχει αυξανόμενη ζήτηση, χρήση και εκμετάλλευση των ορυκτών. Πολλές δραστηριότητες, όπως οικοδομές και κατασκευές, η βιομηχανία, η ναυπηγική, οι τηλεπικοινωνίες, οι τεχνολογίες των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στηρίζονται κύρια στις ορυκτές πρώτες ύλες.

7.2 Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας

7.2.1 Η γεωργία

«Πιστεύω σε μια γεωργία με μακροπρόθεσμη προοπτική, στο χώρο που γίνεται πλουσιότερο αντί για φτωχότερο από χρόνο σε χρόνο. Πιστεύω στο να ζω όχι για τον εαυτό μου αλλά για τους άλλους, έτσι ώστε οι μελλοντικές γενιές να μην υποφέρουν εξαιτίας των δικών μου γεωργικών μεθόδων. Πιστεύω ότι οι καλλιεργητές είναι οι φροντιστές της γης και υπεύθυνοι για την πιστή εκτέλεση του καθήκοντός τους.» (Τζον Χάουζ, ιδρυτής Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, περ. ΒΗΜΑ gazino, τεύχος 216, Δεκ. 2004).

Υπάρχουν αγροτικά προϊόντα που η χώρα μας έχει συγκριτικό

πλεονέκτημα για την παραγωγή τους. Συγκριτικό πλεονέκτημα σημαίνει ότι η χώρα μας, σε σχέση με άλλες χώρες, μπορεί λόγω κλίματος, παράδοσης, ικανότητας κτλ. να παράγει αυτά τα προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές, δηλαδή σε τιμές που μπορούν να πωληθούν εντός και εκτός Ελλάδας.

Μάλιστα, σε κάποια αγροτικά προϊόντα είμαστε σχεδόν παγκόσμιοι πρωταθλητές. Απόδειξη: πέντε αγροτικά προϊόντα βρίσκονται στις πρώτες πέντε θέσεις παγκοσμίως, με βάση την αξία παραγωγής τους. Τα πέντε αυτά προϊόντα είναι κατά σειράν: πρόβειο γάλα, ελαιόλαδο, ακτινίδια, ροδάκινα / νεκταρίνια, χαρούπια. Ακολουθούν και άλλα προϊόντα στις πρώτες δεκαπέντε θέσεις παγκοσμίως, πάντα με βάση την αξία παραγωγής τους, κατά σειράν,

τα εξής: φιστίκια, πεπόνι, κάστανα, κατσικίσιο γάλα, καρύδια, σπαράγγια, βαμβάκι, βαμβακόσπορος, πράσα, αμύγδαλα, αγκινάρες, φουντούκια, φασόλια πράσινα, κρέας αιγοπρόβειο, σπανάκι, βερίκοκα, κρέας κουνελιού, κεράσια, μαρούλια και ραδίκια, σύκα, ντομάτες. Πρόκειται σύντομα να λειτουργήσει χρηματιστήριο εμπορευμάτων, ενέργειας και αγροτικών προϊόντων. Ειδικότερα, όσον αφορά κάποια βασικά αγροτικά προϊόντα (π.χ. ελαιόλαδο), φαίνεται πως θα υπάρξει επιτυχία στο εγχείρημα, δεδομένου ότι συνεχώς αυξάνεται το ενδιαφέρον για τη Μεσογειακή διατροφή, που είναι πρωτίστως Ελληνική διατροφή. Βέβαια, για να υπάρξει επιτυχία χρειάζεται ανταγωνιστική τιμή στα προϊόντα. Επιπλέον, μόνον όσα

**προϊόντα θα λάβουν πιστοποίηση
θα μπορούν να εισαχθούν στο χρη-
ματιστήριο εμπορευμάτων.**

**Επομένως, πρώτο και κύριο μέλη-
μα των αγροτών πρέπει να είναι η
παραγωγή ανταγωνιστικών προϊό-
ντων. Δηλαδή προϊόντων που η
ποιότητά τους και η τιμή τους θα εί-
ναι τέτοια που θα μπορεί να αντα-
γωνιστεί τα ομοειδή προϊόντα άλ-
λων χωρών. Η φράση «ανταγωνι-
στικό προϊόν», που σημαίνει ποιο-
τικό και σε καλή τιμή προϊόν, για
τον αγοραστή - πελάτη, χρειάζεται
να είναι ο κύριος στόχος όλων σχε-
δόν των αγροτών.**

**«Καταγράψαμε τις αδυναμίες μας -
λειψυδρία, γήρανση του αγροτικού
πληθυσμού, χαμηλό μορφωτικό επί-
πεδο των αγροτών, ανταγωνιστικό-
τητα επηρεασμένη από τον μικρό
κλήρο κ.ά. Καταγράψαμε και τα**

δυνατά μας σημεία: ποιοτικά προϊόντα, μικρές ευέλικτες οικογενειακές επιχειρήσεις, δυναμικό αγροτουρισμό κτλ. Και βάσει των πόρων που θα έχουμε, των περιορισμών της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά και των προοπτικών που θέτει η Ευρώπη, οραματιστήκαμε τη γεωργία που θα θέλαμε να έχουμε σε επτά χρόνια και βάλαμε τους στόχους. Θέλουμε μια αειφόρο και οικονομικά βιώσιμη γεωργία, υποστήριξη της ποιότητας, διαχείριση του νερού, ισορροπημένη ανάπτυξη φυτικής και ζωικής παραγωγής.»
(Αθανάσιος Τσαυτάρης, υπουργός Γεωργίας).

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
<http://www.minagric.gr/>

Βαμβάκι, ο Ελληνικός χρυσός.

**Vincent Van Gogh,
Ο σπορέας (μετά Millet).**

Εν προκειμένω επισημαίνεται ότι κάποιες κακές παλιές συνήθειες χρειάζεται να εξαφανιστούν άπαξ δια παντός. Συνήθειες όπως το ράντισμα πριν από τη συγκομιδή, η ανάμειξη πρώτης και δεύτερης ποιότητας προϊόντων κτλ. Οι αγρότες χρειάζεται να γνωρίζουν ότι υπάρχουν τα τεχνολογικά μέσα που μπορούν να εξακριβώσουν πόσο και με ποιο φάρμακο ράντισαν και πόση ποσότητα φαρμάκου έχει το προϊόν (π.χ. μία ντομάτα). Τα Ελληνικά αγροτικά προϊόντα χρειάζεται να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των αγορών, δηλαδή των καταναλωτών. Κι' αυτό είναι πρωτίστως υπόθεση των αγροτών. Όλοι μας χρειαζόμαστε και απαιτούμε εμπιστοσύνη, δηλαδή εντιμότητα και ειλικρίνεια στις συναλλαγές μας. Μάλιστα, είναι ανήθικο κάποιος να

απαιτεί από τον άλλον εντιμότητα στις συναλλαγές και ο ίδιος να φέρεται ανέντιμα. Αυτό δεν το θέλει κανένας.

Η Ελλάδα είναι τόπος με πολλές δυνατότητες και για την παραγωγή πολλών αγροτικών προϊόντων.

Όμως, όπως αποδεικνύεται εκ του αποτελέσματος, τα τελευταία χρόνια πολλοί αγρότες επαναπαύθηκαν στις επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να θυμηθούμε ότι φτάσαμε στο σημείο να εισάγουμε σκόρδα, κρεμμύδια, ντομάτες, και πλήθος άλλων αγροτικών προϊόντων. Η Ελλάδα να εισάγει ντομάτες, προϊόν με το οποίο θα μπορούσε να τροφοδοτεί ολόκληρη την Ευρώπη και ολόκληρο τον κόσμο. Είναι ευοίωνα ότι, τώρα στα χρόνια της χρεοκοπίας, αρκετοί νέοι, με γνώσεις και μεράκι, έχουν στραφεί

προς την αγροτική παραγωγή. Νέοι αγρότες με παλιές και νέες καλλιέργειες, με παραγωγή ανταγωνιστικών αγροτικών προϊόντων. Υπάρχουν πολλά αγροτικά προϊόντα που μπορούν να κατακτήσουν τις αγορές του κόσμου. Το μοντέλο της γεωργίας αλλάζει στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Για την Ελλάδα είναι μια λαμπρή ευκαιρία να αναδιαρθρώσει και να βελτιώσει την παραγωγή της, δεδομένου ότι με την νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική 2014 - 2020 θα εισρεύσουν στη χώρα 20 δις ευρώ. Όμως, οι αγρότες θα πρέπει να προσέξουν, διότι οι ενισχύσεις συνδέονται με την πραγματική παραγωγή. Ενισχύσεις θα παίρνουν μόνον όσοι παράγουν και μάλιστα θα πρέπει να το αποδεικνύουν (π.χ. με τιμολόγια). Ο νέος νόμος για την ανάπτυξη με

τίτλο «Ελλάδα 2021: το νέο Εθνικό αναπτυξιακό πρότυπο», αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Βασίζεται στους ακόλουθους πυλώνες που είναι:

- **Ο τουρισμός.**
- **Η πρωτογενής παραγωγή και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.**
- **Η ενέργεια.**
- **Το διαμετακομιστικό εμπόριο και οι συνδυασμένες μεταφορές.**
- **Η έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία.**
- **Η βιομηχανία φαρμάκων.**
- **Η βιομηχανία μετάλλων και δομικών υλικών.**
- **Η ναυτιλία και συναφείς δραστηριότητες.**
- **Οι εμπορεύσιμες υπηρεσίες.**

**Αγήνωρ
Αστεριάδης,
Γυναίκες στον
Τρύγο, 1966.**

**Ελληνικό λάδι
(ποικιλία κορωνέικη),
το καλύτερο
στον κόσμο.**

**Αιγοπρόβειο γάλα
ένα από τα πέντε
πρώτα προϊόντα
παγκοσμίως.**

7.2.2 Ο τουρισμός

Ο τουρισμός υπήρχε από πολύ παλιά, αλλά η αρχαία Ελλάδα τον καθιέρωσε. Οι αρχαίοι Έλληνες έδιναν μεγάλη σημασία στους ξένους επισκέπτες και ο Ξένιος Δίας εθεωρείτο ο προστάτης των ξένων. Επίσης, είναι γνωστός ο Πausanias ο περιηγητής, σημαντικότερο έργο του οποίου είναι η Ελλάδος περιήγησις.

Στον 20ό αιώνα αναπτύσσεται ο μαζικός τουρισμός. Γίνεται λόγος για βιομηχανία τουρισμού. Στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας βοήθησε η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και μια νέα κοινή αντίληψη: τουρισμός για όλους. Ο μαζικός τουρισμός είχε αρνητικές επιπτώσεις και για τον τουρίστα και για τη χώρα υποδοχής. Ο τουρίστας,

θύμα της μαζοποίησης και τυποποίησης στράφηκε στην αναζήτηση του αυθεντικού, τοπικού, παραδοσιακού. Θύματα είναι και οι χώρες υποδοχής όπως η Ελλάδα. Η εισβολή ξένων προτύπων, η διάρρηξη των οικογενειακών δεσμών, οι ανταγωνιστικές σχέσεις ντόπιων - ξένων, η άναρχη χωροθέτηση ξενοδοχειακών μονάδων, είναι μερικές από τις συνέπειες.

Μεταπολεμικά, η Ελλάδα ακολούθησε το μοντέλο του μαζικού τουρισμού. Στόχος της τουριστικής πολιτικής ήταν η προσέλευση μεγάλου αριθμού τουριστών, που σημαίνει και περισσότερο τουριστικό συνάλλαγμα. Το μοντέλο αυτό λειτουργεί με βάση τον φθηνό τουρισμό, τον ήλιο και τη θάλασσα κτλ. Και αυτό βέβαια, δεν ισχύει μόνο για την Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια δίνεται προτεραιότητα στον ποιοτικό τουρισμό και στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού.

«Στο μεταξύ έχει αποδειχθεί εδώ και καιρό πως η νίκη του τουρισμού ήταν πύρρειος, ενώ εδώ και καιρό επίσης ο καημός του ταξιδιώτη που είχε σκοπό την απελευθέρωση από την κοινωνία από την οποία δραπέτευσε, έχει τεθεί υπό επιτήρηση. Η απελευθέρωση από τη βιομηχανική παραγωγή μετατράπηκε σε βιομηχανία, το ταξίδι που σε απομακρύνει από τον κόσμο της κατανάλωσης έγινε με τη σειρά του καταναλωτικό αγαθό... Η νίκη και ταυτόχρονα ήττα του τουρισμού ήταν τα ομαδικά ταξίδια... Το πρόγραμμα του τουριστικού ταξιδιού περιλαμβάνει σαν τελευταίο μέρος την επιστροφή, που κάνει τον ίδιο

τον τουρίστα αξιοθέατο.»
(Enzensberger M. X., Πολιτική και πολιτισμός, Β 'έκδοση, Εκδ. Scripta, Αθήνα 2004)

Το 1929 ιδρύεται ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.), ο οποίος είναι υπεύθυνος για την άσκηση της τουριστικής πολιτικής.

1: ΕΟΤ

2: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

3: MINISTRY OF TOURISM

4: ΣΗΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

5: AUTHORISED LICENCE

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
<http://www.gnto.gov.gr/>

Οι νέες μορφές τουρισμού αναπτύσσονται και δρουν άλλοτε συμπληρωματικά κι άλλοτε ανταγωνιστικά προς τον μαζικό τουρισμό. Η χώρα έχει τις προϋποθέσεις να αναπτύξει όλες τις μορφές τουρισμού.

«Ο τουρισμός στην κοινότητα θα πρέπει να σέβεται τους τοπικούς πληθυσμούς καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.»

(Απόφαση του Συμβουλίου της Ε.Ε. το 1992)

Πίνακας 7.2: Νέες μορφές τουρισμού

- Θαλάσσιος	- Ορεινός - Χιονοδρομικός	- Κοινωνικός
- Χρονομεριστικής μίσθωσης	- Οικοτουρισμός	- Τρίτης ηλικίας - Παραχείμαση
- Καζίνων	- Υγείας - Ιαματικός	- Αθλητικός
- Συνεδριακός	- Αγροτουρισμός	- Θρησκευτικός
- Εκθεσιακός		- Γάμων

Η τουριστική προσφορά μιας χώρας εξαρτάται από τους τουριστικούς της πόρους. Αυτοί είναι: Πρώτον, τα φυσικά χαρακτηριστικά (κλίμα, τοπίο, ακτές κτλ.). Δεύτερον, η πολιτιστική της κληρονομιά. Τρίτον, οι υποδομές και οι τουριστικές εγκαταστάσεις.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης διαδραματίζουν οι οργανισμοί τουρισμού, οι τουριστικές επιχειρήσεις, τα ταξιδιωτικά γραφεία και οι λοιποί μεσάζοντες του τουριστικού κυκλώματος.

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί οι *Tour operators*, δηλαδή μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, που συγκεντρώνουν και κατευθύνουν την συντριπτική πλειοψηφία των τουριστικών ταξιδίων. Πολλές από τις επιχειρήσεις αυτές ελέγχουν

ξενοδοχεία, πρακτορεία ταξιδίων, αεροπορικές εταιρίες κτλ. Δηλαδή ελέγχουν το τουριστικό κύκλωμα. Κατευθύνουν τη ζήτηση. Αν ληφθεί υπόψη ότι οι Tour operators διακινούν το 60% περίπου των αεροπορικώς αφικνουμένων τουριστών, εύκολα γίνεται αντιληπτός ο βαθμός εξάρτησης του Ελληνικού Τουρισμού.

Ο τουρισμός σχετίζεται με την κατανάλωση. Όταν ο τουρίστας φθάνει στον τόπο προορισμού, αρχίζει την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Η χρήση μέσων μεταφοράς, το φαγητό, ο ύπνος, η διασκέδαση, οι αγορές - όλα αυτά - συνιστούν κατανάλωση. Το ζητούμενο είναι οι τουρίστες να καταναλώνουν εγχώρια και όχι εισαγόμενα προϊόντα. Δηλαδή, να αυξάνεται η ντόπια κατανάλωση και κατ' επέκταση η

ντόπια παραγωγή.

Γι' αυτό το ύψος του εισαγόμενου τουριστικού συναλλάγματος δεν έχει την αξία που πιστεύεται, γιατί εξετάζεται μόνο η θετική πλευρά, δηλαδή η εισροή. Δεν εξετάζεται η εκροή συναλλάγματος για εισαγωγή αγαθών που καταναλώνουν οι τουρίστες. Στην υποθετική περίπτωση που οι τουρίστες καταναλώνουν μόνο εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες, η εισροή του τουριστικού συναλλάγματος θα ισούται με την εκροή του. Άρα, το όφελος είναι μηδενικό. Αν λοιπόν στόχος της τουριστικής πολιτικής είναι η αύξηση του τουριστικού συναλλάγματος, θα πρέπει να αυξάνεται η ντόπια κατανάλωση.

Οι επιπτώσεις του τουρισμού είναι πολλές. Διακρίνονται σε κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές.

Ειδικότερα:

α) Κοινωνικές: Επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα, διάρρηξη των οικογενειακών δεσμών, άκριτη υιοθέτηση ξένων προτύπων, μιμητισμός, εμπορευματοποίηση σχέσης ντόπιου - ξένου κτλ.

β) Οικονομικές: Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τομέα της Ελληνικής οικονομίας. Οι επιδράσεις του στην οικονομία είναι καθοριστικές (τουριστικό συνάλλαγμα, άμεση και έμμεση απασχόληση, 700 χιλ. περίπου κτλ.).

γ) Περιβαλλοντικές: Η ανάπτυξη του τουρισμού έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος (μπάζωμα θάλασσας, φράξιμο και μόλυνση ακτών κτλ.). Όλα αυτά τα δείγματα της υπανάπτυξης συντελούνται εν ονόματι της τουριστικής ανάπτυξης.

Το μέλλον του Ελληνικού τουρισμού μπορεί να είναι λαμπρό. Η Ελλάδα είναι πλέον παγκοσμίως «κλασσική» τουριστική χώρα. Η πολιτιστική κληρονομιά, το φυσικό κάλλος, τα Ελληνικά νησιά και οι ατελείωτες παραλίες προσδίδουν στην Ελλάδα σημαντικά συγκριτικά φυσικά πλεονεκτήματα. Από όλους εμάς, πολίτες και πολιτικούς, εξαρτάται αν θα τα αξιοποιήσουμε.

Επίδραση του Ελληνικού τουρισμού στην Ελληνική οικονομία:

- Άμεση επίδραση: 15,2 δις ευρώ
- Έμμεση επίδραση: 5,2 δις ευρώ
- Προκαλούμενη επίδραση: 13,9 ευρώ
- Συνολική επίδραση: 34,4 δις ευρώ ή 15,1% του Α.Ε.Π.

Πηγή: Ινστιτούτο Οικονομικών Βιομηχανικών Μελετών, Η επίδραση

του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία, 2012.

1: Kalimera !

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ο τουρισμός είναι ευαίσθητος στις εξελίξεις, εξωτερικές και εσωτερικές, οι οποίες επιδρούν καθοριστικά. Επιγραμματικά, οι επιδράσεις είναι:

α. Εξωτερικές επιδράσεις - προβλήματα:

- Διεθνείς οικονομικές και λοιπές εξελίξεις.**

- Ανταγωνίστριες χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Τουρκία κτλ.).
- Διαμόρφωση τιμών από τους Tour operators.

β. Εξωτερικές επιδράσεις - προβλήματα:

- Εσωτερικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις.
- Μικρή διάρκεια τουριστικής περιόδου και εποχική ζήτηση.
- Άνιση περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη.
- Χαμηλής ποιότητας προσφερόμενες υπηρεσίες και μεγάλης έκτασης παραξενοδοχεία.

7.2.3 Η ναυτιλία

«Έχουμε γη και πατρίδα, όταν έχουμε πλοία και θάλασσα» (Ηρόδοτος). Η φράση αυτή καταδεικνύει τη σπουδαιότητα της ναυτιλίας, η οποία από αρχαιοτάτων χρόνων συνέβαλε στο μεγαλείο της Ελλάδας και προσδιόρισε την πορεία της. Η Ελλάδα παραδοσιακά είναι μια ναυτική χώρα. Ο Έλληνας είναι δεμένος με τη θάλασσα. Οι Έλληνες εφοπλιστές και οι ναυτικοί είναι από τους καλύτερους στον κόσμο. Όλα αυτά έχουν κάνει την χώρα μας την πρώτη ναυτιλιακή δύναμη του κόσμου. Αν σκεφθεί κανείς ότι το 90% του παγκόσμιου εμπορίου πραγματοποιείται διά θαλάσσης, τότε θα συνειδητοποιήσει και τη δύναμη της Ελληνικής ναυτιλίας. Ο ρόλος της ναυτιλίας στην

παγκόσμια οικονομία και το εμπόριο είναι σημαντικός. Μεταξύ άλλων, η ναυτιλία:

- Εξασφαλίζει χαμηλό κόσμος μεταφοράς.**
- Αποτελεί αναντικατάστατο μέσο μεταφοράς για πρώτες ύλες.**
- Συμβάλλει στην ανάπτυξη και κατ' επέκταση στη σταθερότητα.**

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα κατέχει κυρίαρχη θέση, αφού κατέχει περίπου το 60% του εμπορικού στόλου της Ε.Ε. Η θέση αυτή προσδίδει στην Ελλάδα κύρος και δύναμη, όχι μόνο στα ναυτιλιακά αλλά και στα υπόλοιπα ζητήματα.

«Πρώτοι οι Έλληνες τόλμησαν να περάσουν τον πόντο και να διδάξουν στους άλλους τους δρόμους της θάλασσας.» (Εύβουλος ο Κίτιος)

«Μόνη η ναυτιλία μας παρήχθη και λειτουργεί χωρίς να αξιώσει οποιαδήποτε από μέρους του κράτους συνδρομή.» (Παύλος Κουντουριώτης)

«Η Ελλάδα πέρασε την πόρτα της ΕΟΚ με προίκα τη ναυτιλία της.»
(Κωνσταντίνος Καραμανλής)

Posidonia Ποσειδώνια
1 The International Shipping Exhibition

1: The International Shipping Exhibition

Έκθεση Ποσειδώνια

Το θαύμα στην Ελληνική ναυτιλία αρχίζει μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Με το σχέδιο Μάρσαλ οι Έλληνες πήραν εκατό (100) LIBERTY'S¹ και στις αρχές του 21ου αιώνα έχουν ξεπεράσει τα πέντε χιλιάδες (5.000) πλοία άνω των 1.000 κ.ο.χ.

1: Liberty's (ελευθερία): έτσι χαρακτηρίστηκε ένας ειδικός τύπος φορτηγού πλοίου, που ναυπηγήθηκε στην Αμερική, σε πολύ μεγάλο αριθμό, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Μετά τη λήξη του πολέμου, εκατό (100) τέτοια πλοία Liberty's παραχωρήθηκαν δανεικά από την Αμερική στην Ελλάδα, σε Έλληνες πλοιοκτήτες, με τα οποία ξεκίνησε την ανοδική πορεία της η Ελληνική ναυτιλία.

Η επιτυχία αυτή οφείλεται στο δαιμόνιο του Έλληνα αλλά και στο τρίπτυχο της συνεργασίας: κράτους - εφοπλιστών - ναυτικών.

Κατά καιρούς η ναυτιλία, όπως και άλλοι κλάδοι, διέρχεται κρίση. Σ' αυτές τις περιπτώσεις κάποιοι εφοπλιστές, για να μπορέσουν να ξεπεράσουν την κρίση, υψώνουν στα πλοία τους σημαία ευκαιρίας, δηλαδή σημαία με μικρότερο κόστος για το πλοίο. Αυτό έχει σαν συνέπεια τη μείωση των Ελλήνων ναυτικών καθώς και τη μείωση του ναυτιλιακού συναλλάγματος.

Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας:
<http://www.yen.gr/>

«Μια μεγαλύτερη ενίσχυση της ελληνικής ναυτιλίας από το κράτος θα είχε ως αποτέλεσμα να έρθουν

περισσότερα πλοία στην ελληνική σημαία, με όλα όσα συνεπάγεται κάτι τέτοιο.»

(Ευθύμιος Μητρόπουλος, γενικός γραμματέας του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, Ι.Μ.Ο.).

«Καμιά χώρα στον κόσμο και ποτέ άλλοτε δεν διέθετε τέτοια θαλάσσια δύναμη για ειρηνικούς και μόνον σκοπούς.....»

«Και δεν είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που από τον δρόμο της θάλασσας θα έλθουν η ευημερία και η ειρήνη στη δοκιμαζόμενη ανθρωπότητα.»

(Θ. Βενιάμης, πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών)

Πίνακας 7.3: Η συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία 2009

Σε εκ. ευρώ	Άμεση επίδραση	Έμμεση επίδραση	Συνολική επίδραση
Εγχώρια προστιθέμενη αξία	8.422	4.847	13.269
Εισόδημα από εργασία	732	1.949	2.681
Φόροι	559	231	790
Απασχόληση (σε χιλ.)	34	158	192

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ, Eurostat, IOBE I/O model

Σήμερα, τις τύχες της ναυτιλίας τις διαμορφώνει το θαλάσσιο περιβάλλον. Αυτό το γνωρίζει η Ελληνική ναυτική κοινότητα, και για να το προστατεύσει έχει δημιουργήσει τη HELMERA, μια υπηρεσία που προσφέρει σημαντικά στην καταπολέμηση της μόλυνσης του θαλασσίου περιβάλλοντος. Ήδη τα νέα πλοία έχουν καλύτερο σχεδιασμό και καλύτερο μηχανολογικό εξοπλισμό, ώστε να γίνεται λιγότερη κατανάλωση καυσίμων και κατ' επέκταση λιγότερη μόλυνση. Επίσης, χρησιμοποιούνται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ώστε γίνεται λόγος για «πράσινη ναυτιλία».

Ο Ελληνόκτητος στόλος (πλοία που ανήκουν σε Έλληνες ανεξάρτητα από τη σημαία τους) είναι ο πρώτος στον κόσμο. Ο Ελληνικός στόλος (πλοία με Ελληνική σημαία)

κατέχει σήμερα την 3η θέση στον κόσμο. Χάρη στους Έλληνες εφοπλιστές και ναυτικούς η Ελληνική σημαία κυματίζει σ' όλο τον κόσμο. Το πιο παγκοσμιοποιημένο κομμάτι της Ελληνικής οικονομίας είναι η ναυτιλία. Ανταγωνίζεται τις άλλες ναυτιλίες και αναδεικνύεται πρώτη. Η έκθεση «Ποσειδώνια», που γίνεται κάθε δύο χρόνια δίνει ψήφο εμπιστοσύνης στην Ελληνική Ναυτιλία και κατ' επέκταση στην Ελληνική οικονομία.

Είναι γεγονός ότι, τόσο στη Νέα Υόρκη όσο και στο Λονδίνο, υπήρχαν ισχυρές ελληνικές ναυτιλιακές κοινότητες. Οι Έλληνες εφοπλιστές εγκαταστάθηκαν εκεί, διότι εκεί βρίσκονταν οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι ναυλώσεις. Όμως, από τα τέλη του 20ού αιώνα έχουν αναδυθεί νέα διεθνή ναυτιλιακά

κέντρα. Ο Πειραιάς, η Σιγκαπούρη, η Σανγκάη είναι τα κυριότερα εξ αυτών. Η οικονομική ανάπτυξη των χωρών της Άπω Ανατολής (Ιαπωνία, Κίνα, Νότιος Κορέα, Ινδία κτλ.), μετατόπισε το κέντρο βάρους προς Ανατολάς. Οι Έλληνες εφοπλιστές δεν μπορούν να μείνουν αδιάφοροι σε αυτές τις εξελίξεις.

Ειδικότερα, ο Πειραιάς διαθέτει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για να εξελιχθεί σε παγκόσμιο κέντρο της ναυτιλίας, διότι:

- Έχει μακρά παράδοση στη ναυτική / ναυτιλιακή τέχνη.**
- Διαθέτει τις απαραίτητες σύγχρονες υποδομές για τη ναυτιλία. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν πρέπει να γίνουν ακόμα αρκετά.**
- Βρίσκεται στο μέσον, στο κέντρο της διαδρομής, ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή. Κι αν η Δύση δύνει, η**

Ανατολή ανατέλλει.

Επιπλέον, ο Πειραιάς μπορεί να γίνει το μεγαλύτερο διαμετακομιστικό λιμάνι της Μεσογείου. Αν ληφθεί υπόψη το άνοιγμα της Ευρώπης προς Ανατολάς και η γεωγραφική θέση της χώρας, θα μπορούσε να γίνει και το μεγαλύτερο διαμετακομιστικό λιμάνι/κέντρο της Ευρώπης.

Για να παραμείνει η ναυτιλία στην πρωτοπορία χρειάζεται εκπαίδευση. Η ναυτική εκπαίδευση συμβάλλει στην άνοδο της ναυτιλίας. Για τους πλοiάρχους και τους μηχανικούς υπάρχουν οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Α.Ε.Ν.). Όμως, εκτός από τους αξιωματικούς υπάρχει και το άλλο πλήρωμα (π.χ. ναύτες), το οποίο χρειάζεται εκπαίδευση. Όλοι οι ναυτικοί χρειάζονται ποιοτική εκπαίδευση και συνεχιζόμενη επανεκπαίδευση.

«Η Ελλάδα, ο οικουμενικός ελληνισμός είναι κάτι παγκόσμιο και είναι ένας μεγάλος μαγνήτης. Αυτή η έννοια μας βοηθάει εμάς που οι δραστηριότητές μας αναπτύσσονται στον διεθνή χώρο.»

(Παναγιώτης Τσάκος, εφοπλιστής)

Στις αρχές του 21ου αιώνα πολλά έχουν αλλάξει, όπως π.χ.:

- Οι μεγαλύτερες τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες έχουν ανοίξει παραρτήματά τους στον Πειραιά.**
- Οι ναυλώσεις δεν γίνονται με τον παραδοσιακό τρόπο. Οι τεχνολογίες επικοινωνιών επιτρέπουν να γίνονται ναυλώσεις, έστω κι αν βρίσκεται κανείς χιλιάδες μίλια μακριά από τα κέντρα της ναυτιλίας.**
- Οι λοιπές ναυτιλιακές υπηρεσίες (διεθνείς νηογνώμονες, ξένα**

δικηγορικά γραφεία κτλ.) εκ των πραγμάτων ακολουθούν τους εφοπλιστές. Στα νέα ναυτιλιακά κέντρα υπάρχουν όλες οι ναυτιλιακές υπηρεσίες.

Ναυτικές / Ναυτιλιακές σπουδές προσφέρονται:

- Στο Πανεπιστήμιο Πειραιά και Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Χίος).
- Στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Α.Ε.Ν.).
- Στα Επαγγελματικά Λύκεια, Τομέας Πλοιάρχων και Μηχανικών.

Οι Έλληνες εφοπλιστές είναι στη λίστα των 100 ισχυρών του κόσμου. (1)

**Διαθέτουν τον μεγαλύτερο εμπορικό στόλο παγκοσμίως (3.428 πλοία, χωρητικότητας 245 εκατ. dwt., με μέση ηλικία 10,5 έτη, έτος 2014).
Πηγή: εφ. Η Καθημερινή, 20 Ιουνίου 2014.**

7.2.4 Η ενέργεια

Ο σύγχρονος κόσμος, ο κόσμος που γεννιέται μετά την βιομηχανική επανάσταση (1750 - 1800), διακρίνεται από τον προηγούμενο, στη χρήση τεράστιων ποσοτήτων ενέργειας. Βέβαια, αυτό είχε σαν συνέπεια αφενός τη μείωση του ανθρώπινου μόχθου και την κατακόρυφη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και αφετέρου την μόλυνση του περιβάλλοντος και την εξάντληση των φυσικών πόρων.

Οι πηγές ενέργειας διακρίνονται σε δυο κατηγορίες: α) Πηγές

ενέργειας που βρίσκονται στη γη (έδαφος και υπέδαφος), όπως είναι τα ορυκτά καύσιμα, η πυρηνική ενέργεια και η γεωθερμία και β) Ανα-νεώσιμες πηγές ενέργειας (ηλιακή ενέργεια, αιολική, παλιρροϊκή κτλ.). Το ενδιαφέρον για τις Α.Π.Ε. άρχισε μετά τις πετρελαϊκές κρίσεις την δεκαετία του 1970.

Σήμερα όλη η ζωή βασίζεται στην ενέργεια. Η ενέργεια είναι πηγή πολλών δραστηριοτήτων. Δεδομένου ότι η ανθρωπότητα αυξάνει τις ανάγκες της σε ενέργεια, και δεδομένου ότι οι παραδοσιακές πηγές δεν είναι αστείρευτες, το μέλλον ανήκει στις ανανεώσιμες πηγές (π.χ. αιολική, ηλιακή ενέργεια), οι οποίες είναι όντως αστείρευτες. Σε κάθε περίπτωση μεγάλη σημασία έχει το κόστος παραγωγής αλλά και το κόστος κατανάλωσης της

ενέργειας.

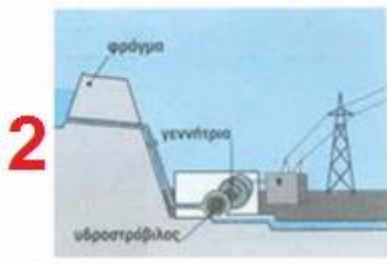
Η Ελλάδα έχει μεγάλη εξάρτηση από την ενέργεια. Όμως, φαίνεται πως διαθέτει σημαντικές πηγές ενέργειας, που, αν αξιοποιηθούν, θα μειωθεί ή θα εξαλειφθεί η εξάρτηση. Δεν είναι μόνο οι αστείρευτες ανανεώσιμες πηγές (π.χ. αιολική, ηλιακή ενέργεια). Είναι και τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα στον υποθαλάσσιο, κυρίως, χώρο του Αιγαίου και του Ιονίου πελάγους. Επιπλέον, η χώρα γίνεται διαμετακομιστικός κόμβος ενέργειας από την Ανατολή προς τη Δύση. Και αυτό έχει πολλά οικονομικά και στρατηγικά οφέλη για τη χώρα. Πάντως, αν μια χώρα διαθέτει πλούσιες πηγές ενέργειας ή έχει μικρό κόστος ενέργειας, τότε διαθέτει και καλές προϋποθέσεις για ανάπτυξη.

Η ενέργεια διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Μάλιστα η εμπειρία δείχνει ότι όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μια χώρα, τόσο περισσότερη ενέργεια καταναλώνει. Υπάρχει άμεση συσχέτιση ανάμεσα στην κατανάλωση ανά κάτοικο ενέργειας και στο επίπεδο διαβίωσης.

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Άνεμος

Νερό-Υδροηλεκτρική ενέργεια

βιομάζα

γεωθερμία

ήλιος

κύματα

- 1: Άνεμος**
- 2: Νερό - Υδροηλεκτρική ενέργεια**
- 3: βιομάζα**
- 4: γεωθερμία**
- 5: ήλιος**
- 6: κύματα**

Σκοπός της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας είναι να εξασφαλίσει με θεσμικό τρόπο, συμβατό με τους μηχανισμούς της απελευθερωμένης αγοράς, τους μακροχρόνιους στρατηγικούς στόχους της ενεργειακής πολιτικής και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Τέτοιοι στόχοι είναι η επαρκής, αξιόπιστη και ισότιμη τροφοδοσία όλων των καταναλωτών, η ασφάλεια τροφοδοσίας της χώρας, το περιβάλλον, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι νέες τεχνολογίες, η αποτελεσματική χρήση και

προμήθεια ενέργειας και η εξασφάλιση επαρκούς υποδομής για την ενέργεια.

Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος:

[http ://www.ypeka.gr/](http://www.ypeka.gr/)

7.2.5 Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ.

Ο κ. Γεράσιμος Βασιλόπουλος, γνωστός και επιτυχημένος επιχειρηματίας, σε επιστολή του μας προτείνει να προτιμούμε τα ελληνικά προϊόντα και αναφέρει: «Η πολυετής εμπειρία μου στον χώρο των τροφίμων μου επιτρέπει να υποστηρίζω με όλη μου την καρδιά ότι τα ελληνικά προϊόντα είναι μοναδικά σε ποιότητα και νοστιμιά... Εμείς πρέπει να γίνουμε οι καλύτεροι διαφημιστές των ελληνικών

προϊόντων. Διότι με την προτίμηση και κατανάλωση ελληνικών προϊόντων δίνουμε δουλειά σε ελληνικά χέρια και μειώνουμε την ανεργία, περιορίζουμε την εξαγωγή συναλλάγματος και γενικά συμβάλλουμε στην καλύτερευση της ελληνικής οικονομίας.»

α) Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών διατηρεί θεμελιώδη ρόλο για την ελληνική οικονομία και διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις ούτως ώστε να παραμείνει βασικός μοχλός ανάπτυξης της χώρας. Όμως, για να λειτουργήσει ως παράγοντας ανάπτυξης χρειάζεται να στραφεί προς τις εξαγωγές, να λειτουργεί ανταγωνιστικά και με εξωστρέφεια. Για να κατορθωθεί αυτό είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στην ποιότητα και στην ταυτότητα των προϊόντων, δηλαδή στο ελληνικό

όνομα (brand name: είναι το όνομα, η μάρκα το σύμβολο ή οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα που προσδιορίζει το προϊόν) των τροφίμων και των ποτών. Στο πλαίσιο αυτό, χρειάζεται σύνδεση με την αγροτική παραγωγή, τη μεταποίηση των πρώτων υλών, τη μεταφορά και την αποθήκευση (logistics), τη διαφήμιση και το μάρκετινγκ, το εμπόριο και τη διάθεση των προϊόντων στον τελικό καταναλωτή. Επίσης χρειάζεται και σύνδεση με τον τουρισμό (εστιατόρια, ξενοδοχεία κτλ.) με στόχο την ανάδειξη των ελληνικών προϊόντων. Πάντως, ο κλάδος παρουσιάζει μια καλή δυναμική. Ήδη κάποια ελληνικά τρόφιμα και ποτά αρχίζουν να κατακτούν τις ξένες αγορές.

**Ελληνική βιομηχανία τροφίμων,
ένας δυναμικός κλάδος.**

β) Η Ελληνική Φαρμακοβιομηχανία είναι ένας από τους δυναμικούς κλάδους και συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα ελληνικά φάρμακα εξάγονται σε 85 χώρες του κόσμου, με πολλές εξαγωγές στις αναπτυγμένες χώρες (Ε.Ε., Η.Π.Α., Καναδάς, Αυστραλία κτλ.). Όταν λοιπόν οι Έλληνες επιλέγουν ελληνικά φάρμακα, πέρα από την απόλυτη ασφάλεια για την υγεία τους, ενισχύουν και την ελληνική οικονομία. Επειδή πολύς λόγος έχει γίνει για

τα γενόσημα φάρμακα, σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκου και την ελληνική φαρμακοβιομηχανία: τα γενόσημα φάρμακα αποτελούν ισοδύναμες εκδόσεις των πρωτότυπων φαρμάκων. Είναι φάρμακα παρόμοια με τα πρωτότυπα, περιέχουν την ίδια δραστική ουσία, γεγονός που συνεπάγεται και παρόμοια θεραπευτικά αποτελέσματα. Κυκλοφορούν νόμιμα μετά τη λήξη της εικοσαετούς, συνήθως, προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας (πατέντας) του πρωτότυπου φαρμάκου αναφοράς. Χρησιμοποιούνται ευρέως από τα συστήματα υγείας σε όλο τον κόσμο, ως αποτελεσματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι των ακριβότερων πρωτότυπων φαρμάκων. Βέβαια αξίζει να σημειώσουμε ότι ένα αρνητικό φαινόμενο της

εποχής μας είναι η πολυφαρμακία, δηλαδή η κατανάλωση πολλών και μη απαραίτητων φαρμάκων. Κάθε σπίτι έχει και μια «αποθήκη» φαρμάκων. Και είναι αποδεδειγμένο ότι τα πολλά φάρμακα βλάπτουν την υγεία μας.

Ελληνική φαρμακοβιομηχανία, από τους πλέον δυναμικούς κλάδους.

Προσοχή: τα πολλά φάρμακα βλάπτουν την υγεία μας.

Ελληνικό Φάρμακο: ποιότητα στην υγεία - πνοή στην οικονομία,
www.elliniko-farmako.gr

«Κάθε branded generic, προκειμένου να κυκλοφορήσει στην ελληνική αγορά υποχρεούται να αποδείξει την ασφάλειά του καθώς και την θεραπευτική του ισοδυναμία ως προς το πρωτότυπο φάρμακο αναφοράς. Για τον λόγο αυτόν, ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκου (Ε.Ο.Φ.) ζητά από τους αιτούντες να προσκομίσουν σχετικές μελέτες που ονομάζονται μελέτες βιοϊσοδυναμίας.» (Ελληνική φαρμακοβιομηχανία)

«Η τιμολόγησή τους θα είναι εφεξής στο επίπεδο του 40% των πρωτοτύπων και κατά συνέπεια η αύξηση του μεριδίου χρήσης τους θα μειώσει σημαντικά τη δημόσια φαρμακευτική δαπάνη με μεγάλο όφελος για την κοινωνική ασφάλιση.» (Ε.Ο.Φ., 2014)

7.3 Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής

Οι προϋποθέσεις ανάπτυξης για τη χώρα υπάρχουν. Υπάρχει ένα σημαντικό αναπτυξιακό απόθεμα. Επιπλέον, ανεξάρτητα από την ποσότητα και την ποιότητα των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα), υπάρχουν πολλά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα είναι μια πλούσια χώρα. Υπάρχουν πολλές πηγές πλούτου, όπως π.χ.:

- α) Κλίμα και το ανάγλυφο του ελληνικού τοπίου. Η φύση προίκισε την Ελλάδα με εύκρατο κλίμα και συνεχή αλλαγή τοπίου. Κάθε τόπος είναι μοναδικός.**
- β) Πλήθος ορυκτών. Το υπέδαφος της Ελλάδας έχει πλούσιο ορυκτό**

πλούτο (μεταλλεύματα, ορυκτά καύσιμα, λατομικά προϊόντα κτλ.). Επιπλέον, χρυσό, πετρέλαιο, φυσικό αέριο και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (κυρίως ηλιακή και αιολική ενέργεια). Μόνον που αυτός ο πλούτος μένει ανεκμετάλλευτος. Μέχρι τότε;

γ) Στρατηγική γεωγραφική θέση. Η Ελλάδα βρίσκεται στο όριο τριών ηπείρων (Ευρώπης - Ασίας - Αφρικής). Επιπλέον, η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς Ανατολάς αναβαθμίζει τη θέση της Ελλάδας. Η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο για την Ευρώπη και όχι μόνο.

δ) Βασικά αγροτικά προϊόντα. Η Ελλάδα έχει μια παράδοση δύομισι χιλιάδων (2.500) ετών και πλέον στην παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, όπως το ψωμί, το

λάδι, το κρασί, το τυρί κτλ. Το ζητούμενο είναι να συνειδητοποιήσουμε την μοναδική ποιότητα αυτών των προϊόντων και να προωθήσουμε την εξαγωγή τους στις αγορές του κόσμου.

ε) Μεγάλη ναυτική δύναμη. Η Ελλάδα κατέχει στο εμπορικό ναυτικό την πρώτη θέση στον κόσμο, όσον αφορά τον ελληνικής ιδιοκτησίας στόλο, και την τρίτη θέση, όσον αφορά τον στόλο με ελληνική σημαία. Αν ληφθεί υπόψη ότι τα 3/4 του πλανήτη είναι θάλασσα, η κυριαρχία των Ελλήνων στη θάλασσα είναι αναμφισβήτητη. Κι αυτό είναι μια μεγάλη δύναμη.

στ) Τουρισμός. Η Ελλάδα είναι μία από τις μεγάλες τουριστικές χώρες του κόσμου. Δεδομένου ότι ο τουρισμός είναι πλέον ανάγκη για όλους, ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει

βασικό μοχλό ανάπτυξης ορισμένων οικονομικά καθυστερημένων περιοχών της χώρας (νησιά, ορεινές περιοχές κτλ.).

ζ) Πολιτισμός. Ένας λαμπρός πολιτισμός, μια θαυμαστή πολιτισμική κληρονομιά, που η ύπαρξή της και μόνον είναι ανεκτίμητος πλούτος. Κάθε γωνιά της χώρας είναι και μια γωνιά πολιτισμού. Κι αν ο πολιτισμός συνδυαστεί με τον τουρισμό, μπορεί να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη σε κάθε γωνιά της χώρας. Πρέπει λοιπόν να σημειωθεί ότι παρά τους σημερινούς δυσμενείς δείκτες της Ελληνικής οικονομίας, οι προϋποθέσεις ανάπτυξης υπάρχουν, όπως π.χ.:

- Οι πόροι του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Ε.Σ.Π.Α.).**
- Η οικονομική διεύρυνση της χώρας στα Βαλκάνια.**

- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών επιχειρήσεων.
- Οι μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα (δημόσια διοίκηση, εκπαιδευτικό σύστημα, ασφαλιστικό σύστημα κτλ.).
- Το ικανό και μορφωμένο ανθρώπινο δυναμικό.
- Το πλήθος των πηγών πλούτου που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Όλα τα ανωτέρω αποτελούν, περισσότερο ή λιγότερο, συγκριτικά πλεονεκτήματα για τη χώρα. Η αλλαγή της νοοτροπίας που οδήγησε στην κρίση, η ανάδειξη των θετικών στοιχείων του Έλληνα, η καλλιέργεια του επιχειρείν και η εφαρμογή της καινοτομίας σε κάθε δραστηριότητα, η διαρκής προσαρμογή στις εξελίξεις, όλα αυτά και άλλα πολλά, μπορούν να μετατρέψουν την οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία

παραγωγής και να την απογειώσουν. Στο χέρι μας είναι να δημιουργήσουμε ένα νέο Ελληνικό οικονομικό θαύμα, όπως τη δεκαετία του 1960.

«Δεν ανησυχώ για το μέλλον, αρκεί να κάνουμε το χρέος μας. Αρκεί να βγούμε από τον λήθαργο. Δεν είναι ελπιδοφόρα μόνο τα κοιτάσματα των υδρογοναθράκων που μας χάρισε ο Θεός κρυμμένα στο υπέδαφός μας, αλλά κυρίως όσα έχουμε μέσα στο DNA μας: η λαχτάρα για δικαιοσύνη και ελευθερία, η πίστη στον Θεό των Πατέρων ημών, η αυτοθυσία, η λεβεντιά, το φιλότιμο, η ευαισθησία, η αλληλεγγύη, το χαμόγελο, η τόλμη στα τραγικά αδιέξοδα να ελπίζουμε και να δημιουργούμε.» (Αναστάσιος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, Συνέντευξη, εφ. Το Βήμα, 9 Μαρτίου 2014)

«Η Ελλάδα έχει μια μοναδική ευκαιρία. Μην ξεχνάτε ότι η χώρα σας βρίσκεται σε στρατηγικό σημείο στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια πολύ ισχυρή θέση, γιατί η Νοτιοανατολική Μεσόγειος θα είναι ένα από τα παγκόσμια ενεργειακά κέντρα μέσα στα επόμενα είκοσι χρόνια.» (Ρ. Χόρματς, Συνέντευξη, εφ. Το Βήμα, 9 Μαρτίου 2014)

**Φώτης Κόντογλου,
Η Ελλάδα των τριών κόσμων, 1923.**

**Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού,
(Ψυχικό - Οικία Μποδοσάκη).**

**Γιάννης Σπυρόπουλος,
Λαϊκή αγορά II, 1943.**

**Νίκος Χατζηκυριάκος - Γκίκας,
Οπωροπωλείον «ο Απόλλων», 1939.**

**Αγήνωρ Αστεριάδης,
Πειραιάς, 1973.**

Η οικονομία μας, κυρίως μετά την είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στηρίχθηκε περισσότερο στην κατανάλωση και λιγότερο στην παραγωγή. Τα χρήματα που εισέρρευσαν στη χώρα δεν χρησιμοποιήθηκαν για την αναδιάρθρωση της οικονομίας. Τρανή απόδειξη αποτελεί το αυξανόμενο έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο (εισαγωγές - εξαγωγές). Η κατάργηση των δασμών (φόρος στα εισαγόμενα προϊόντα) δημιούργησε προβλήματα στην αγροτική και βιομηχανική παραγωγή. Το άνοιγμα των αγορών και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιούργησαν επιπλέον προβλήματα σε πολλούς κλάδους της οικονομίας. Επίσης, το υψηλό κόστος παραγωγής (μισθός, ασφαλιστικές εισφορές, φορολογία κτλ.) των Ελληνικών επιχειρήσεων, σε

σύγκριση με τις Ευρωπαϊκές, μείωσε περαιτέρω την ανταγωνιστικότητά τους. Έτσι, πολλές επιχειρήσεις μη μπορώντας να αντέξουν τον διεθνή ανταγωνισμό είτε έκλεισαν είτε μεταφέρθηκαν σε χώρες με μικρότερο κόστος (π.χ. Βουλγαρία). Και βέβαια οι εισαγωγές προϊόντων παρουσίαζαν αύξηση ενώ οι εξαγωγές μειώνονταν, με αποτέλεσμα να αυξάνεται περαιτέρω το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο.

Επομένως, ο δρόμος της ανάπτυξης είναι μονόδρομος και λέγεται «παραγωγή». Όχι γενικά οποιαδήποτε παραγωγή, αλλά παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Έτσι, οι Έλληνες θα αγοράζουν ελληνικά προϊόντα, θα μειωθούν οι εισαγωγές και θα αυξηθούν οι εξαγωγές, και όσο περισσότερα προϊόντα πωλούν οι επιχειρήσεις, τόσο μεγαλύτερη

παραγωγή θα κάνουν. Αλλά για να αυξήσουν την παραγωγή τους θα χρειαστεί να προσλάβουν εργαζόμενους, κι αυτό συνεπάγεται μείωση της ανεργίας. Έτσι, η οικονομία θα μετατραπεί από οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής, και αυτό θα είναι προς όφελος όλων μας.

Χρειάζεται λοιπόν να αλλάξει το αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας. Χρειάζεται να περάσουμε από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω (κεφ. 7.2.1), ο νέος νόμος για την ανάπτυξη με τίτλο «Ελλάδα 2021: το νέο Εθνικό αναπτυξιακό πρότυπο», αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Όμως, σύμφωνα με έρευνα, υπάρχουν παράγοντες που περιορίζουν την

**επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.
Και αυτοί, κατά σειρά, είναι:**

- **Η γραφειοκρατία του δημοσίου.**
- **Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση.**
- **Η αστάθεια πολιτικής.**
- **Οι φορολογικές ρυθμίσεις.**
- **Η διαφθορά.**
- **Η υψηλή φορολογία.**

**Βέβαια, ήδη έχουν γίνει ή γίνονται
διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε
αρκετούς τομείς, όπως: η δημιουρ-
γία ευνοϊκού κλίματος για επενδύ-
σεις, η ενίσχυση της καινοτομίας
και της ανταγωνιστικότητας, η μεί-
ωση της γραφειοκρατίας, η μείωση
της φορολογίας, η καταπολέμηση
της διαφθοράς και η ενίσχυση της
αξιοπιστίας και της διαφάνειας κτλ.
Χρειάζεται όμως και κάτι άλλο επι-
πλέον. Χρειάζεται μια νέα νοοτρο-
πία και κουλτούρα επιχειρηματι-
κότητας. Ο επιχειρηματίας είναι μια**

δημιουργική προσωπικότητα. Το επιχειρείν σημαίνει τόλμη, φαντασία, δημιουργία. Σημαίνει επιστημονικές γνώσεις και έξυπνες ιδέες που γίνονται πράξεις. Οι Έλληνες έχουν μια μεγάλη και λαμπρή ιστορία στο επιχειρείν. Είναι καιρός να διδαχτούμε από αυτή. Η Ελλάδα, λόγω θέσης και κλίματος, είναι μοναδικός τόπος για το επιχειρείν. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι το διαδίκτυο προσφέρει πολλές ευκαιρίες επιχειρηματικότητας, αλλά προσφέρει και τη δυνατότητα να ασκείς το επιχειρείν από μακριά. Να είσαι Αμερικάνος, Ρώσος, Κινέζος, Γερμανός κτλ. και να είσαι μόνιμα εγκατεστημένος σε μια από τις πιο όμορφες χώρες του κόσμου, στην Ελλάδα, απ' όπου θα ασκείς το επιχειρείν. Είναι και αυτό ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας.

Συμπερασματικά, τα παραπάνω συγκριτικά πλεονεκτήματα μπορούν να μετατρέψουν την ελληνική οικονομία από οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής.

Κι' όλα αυτά σημαίνουν πως «το μέλλον ανήκει σε αυτούς που το δημιουργούν». Το μέλλον είναι στα χέρια μας!

«Ο στρατηγικός προγραμματισμός, με την έννοια της προβολής ή της προέκτασης του παρελθόντος και του παρόντος στο μέλλον, έχει 'πεθάνει' από καιρό. Οι διαρκώς επιτυχημένες επιχειρήσεις διοικούν το παρόν μέσω του μέλλοντος και όχι το μέλλον μέσω του παρόντος ή του παρελθόντος... Οι επιχειρήσεις που εστιάζουν στο μέλλον είναι αυτές που δεν προσαρμόζονται στις εξελίξεις αλλά τις δημιουργούν.

Συλλαμβάνουν ένα επιθυμητό μέλλον και το κάνουν να συμβεί.»
(Μπουραντάς Δ., Ηγεσία, Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας, Εκδ. Κριτική, Αθήνα 2005, σελ. 47)

Καινοτομία και ανταγωνιστικότητα

Υπουργείο Ανάπτυξης:

<http://www.mindev.gov.gr/>

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών:

<http://www.mke.aueb.gr/>

«Οι αγράμματοι του 21ου αιώνα δεν θα είναι εκείνοι που δεν μπορούν να διαβάσουν και να γράψουν, αλλά εκείνοι που δεν μπορούν να μάθουν, να ξεμάθουν και να ξαναμάθουν.»

(Άλβιν Τόφλερ)

Ερωτήσεις – Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α' ΟΜΑΔΑ

1α. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:

- Η Ελλάδα διαθέτει σημαντικό ορυκτό πλούτο.
- Ανταγωνιστικό προϊόν σημαίνει καλό και ακριβό προϊόν.
- Το τουριστικό συνάλλαγμα αυξάνεται όταν οι τουρίστες καταναλώνουν ντόπια προϊόντα.
- Η Ελλάδα δεν διαθέτει σημαντική βιομηχανία τροφίμων και ποτών.
- Τα γενόσημα φάρμακα αποτελούν ισοδύναμες εκδόσεις των πρωτοτύπων φαρμάκων.

1β. Η χώρα μας διαθέτει σημαντικές πηγές πλούτου, όπως (να κυκλώσετε την σωστή απάντηση):

α. Τα αγροτικά προϊόντα.

β. Ο τουρισμός.

γ. Η εμπορική ναυτιλία.

δ. Τα πολλά ορυκτά.

ε. Όλα τα παραπάνω.

1γ. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας τον αντίστοιχο αριθμό της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

Β' στήλη

1. τουριστικοί πόροι	___	αρνητικές επιπτώσεις
2. μαζικός τουρισμός	___	τουριστικές εγκαταστάσεις
3. μορφή τουρισμού	___	κοινωνικός τουρισμός
4. εξάρτηση του τουρισμού	___	ντόπια κατανάλωση
5. αύξηση τουριστικού συναλλάγματος		tour operators

2α. Να αναφέρετε τους φυσικούς πόρους της Ελλάδας και να αναπτύξετε έναν από αυτούς.

2β. Ποιες είναι οι πηγές ενέργειας στην Ελλάδα;

B' ΟΜΑΔΑ

1α. Εξηγήστε τον ρόλο των tour operators και της κατανάλωσης στην ανάπτυξη του τουρισμού.

β. Γιατί ο ρόλος της ναυτιλίας είναι σημαντικός για την παγκόσμια οικονομία;

2α. Ποια η διαφορά Ελληνικού και Ελληνόκτητου εμπορικού στόλου και γιατί ο Πειραιάς διαθέτει τις προϋποθέσεις για παγκόσμιο κέντρο της ναυτιλίας;

β. Να αναφέρετε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και να αναπτύξετε τις επιπτώσεις του τουρισμού.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

- Να βρείτε πέντε ελληνικά προϊόντα

για κάθε τομέα παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής), που η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα ή καλές εξαγωγές.

- Δύο ομάδες: η μία αποτελείται από μελλοντικούς εφοπλιστές και η άλλη από βιομήχανους. Κάθε ομάδα να βρει τρόπους για να προωθήσει μια «ανταγωνιστική και πράσινη» ναυτιλία και βιομηχανία.**
- Είστε Υπουργός Ανάπτυξης ή Οικονομικών. Να βρείτε τρόπους για να μετατρέψετε την ελληνική οικονομία, από οικονομία κατανάλωσης σε οικονομία παραγωγής.**
- Η περιοχή σου προσφέρει δυνατότητες ανάπτυξης ορισμένων μορφών τουρισμού. Σε ποια από αυτές τις μορφές τουρισμού θα αποφάσιζες να δημιουργήσεις επιχείρηση και γιατί;**

ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

- Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν:** είναι η συνολική αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μια οικονομία σε ένα έτος με συντελεστές της παραγωγής που ανήκουν στους κατοίκους της χώρας (ντόπιους και ξένους).
- Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.):** είναι το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μία χώρα σε ένα έτος, χωρίς να υπολογιστούν οι αποσβέσεις.
- άμεση δημοκρατία:** το πολίτευμα το οποίο ίσχυσε στην αρχαία Ελλάδα, σύμφωνα με το οποίο όλοι οι πολίτες άρχουν και άρχονται κατά σειράν, όλοι συμμετέχουν στην άσκηση της εξουσίας (της νομοθετικής, της εκτελεστικής, της δικαστικής).
- άμεσοι φόροι:** φορολογούν

απευθείας τους φορολογουμένους. Είναι οι φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα και στην περιουσία των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

-ανεξάρτητες διοικητικές αρχές: είναι αρχές (δημόσιες υπηρεσίες) που η ανεξάρτητη λειτουργία τους κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα. Ιδρύθηκαν όταν διαπιστώθηκε ότι ο κομματισμός του κρατικού μηχανισμού δεν εξασφαλίζει την αναγκαία αντικειμενική και αμερόληπτη δράση της διοίκησης, τουλάχιστον σε ορισμένους ευαίσθητους τομείς.

-ανταγωνιστικό προϊόν: σημαίνει ποιοτικό και σε καλή τιμή προϊόν, για τον αγοραστή - πελάτη.

-Άρειος Πάγος: το ανώτατο πολιτικό και ποινικό δικαστήριο της χώρας.

-αρχή επικουρικότητας: σύμφωνα με αυτήν η Ε.Ε. δρα μόνο εάν και στον βαθμό που οι στόχοι της

προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη - μέλη και συνεπώς δύναται, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.

-αντεγκληματική πολιτική: το σύνολο των μέτρων της πολιτείας για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.

-αποκλίνουσα συμπεριφορά: έχουν τα άτομα που δεν ζουν σύμφωνα με τους κανόνες, σύμφωνα με τα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς που επιβάλλει η κοινωνία (εγκληματίες, τοξικομανείς, πόρνες κτλ.).

-αρχή νομιμότητας: η αρχή της νομιμότητας υποχρεώνει τη δημόσια διοίκηση να ενεργεί σύμφωνα με τους κανόνες δικαίου, σύμφωνα με τον νόμο.

-αυτοέλεγχος: ο έλεγχος που ασκεί

το ίδιο το άτομο στην συμπεριφορά του, είτε γιατί έχει αποδεχθεί τους κοινωνικούς κανόνες ως λογικούς και αναγκαίους, είτε γιατί φοβάται τις κυρώσεις που θα υποστεί, αν τους παραβιάσει.

-βιοποικιλότητα: η πανίδα και η χλωρίδα, τα ζώα και τα φυτά, αποτελούν έναν επιπλέον πλούτο για τη χώρα. Η πανίδα και η χλωρίδα έχουν τον δικό τους τρόπο και τις δικές τους συνθήκες, τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να προστατέψει.

-Βουλή: το σύνολο των αντιπροσώπων του λαού. Η Βουλή ασκεί τη νομοθετική λειτουργία.

-γενόσημα φάρμακα: αποτελούν ισοδύναμες εκδόσεις των πρωτοτύπων φαρμάκων. Είναι φάρμακα παρόμοια με τα πρωτότυπα, περιέχοντας την ίδια δραστική ουσία, γεγονός που συνεπάγεται και παρόμοια

θεραπευτικά αποτελέσματα.

-γραφειοκρατία: η οργάνωση και άσκηση της διοίκησης (κυρίως του κράτους) μέσω γραφείων, με ιεραρχική δομή και καθορισμένες εργασίες. Συνήθως χρησιμοποιείται με αρνητικό περιεχόμενο, γιατί δηλώνει τις τυπικές και χρονοβόρες διαδικασίες στη διεκπεραίωση μιας υπόθεσης και κατ' επέκταση την ταλαιπωρία του πολίτη.

-δημοκρατία: το πολίτευμα σύμφωνα με το οποίο η εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται υπέρ του λαού.

-δημόσια αγαθά: τα αγαθά που προσφέρει το κράτος σε όλους δωρεάν ή με συμβολικό αντίτιμο (άμυνα, υγεία, δικαιοσύνη κτλ.).

-δημόσια διοίκηση: το σύνολο των δημοσίων/κρατικών υπηρεσιών.

-διαβούλευση: ενημέρωση και

συμμετοχή των πολιτών και των κοινωνικών φορέων σε κάθε σχεδιαζόμενη ρύθμιση της διοίκησης.

-διαδικασία συναπόφασης: σύμφωνα με τη διαδικασία συναπόφασης, το Συμβούλιο των Υπουργών δεν μπορεί να αποφασίσει δράση χωρίς την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

-διάκριση εξουσιών: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία η εξουσία του κράτους διακρίνεται σε επιμέρους εξουσίες, διότι η συγκέντρωση εξουσίας σ' ένα πρόσωπο εμπεριέχει τον κίνδυνο για αυθαιρεσίες και κατάχρηση εξουσίας και έτσι εξασφαλίζεται αμοιβαίος έλεγχος και ισορροπία μεταξύ τους.

-διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε.: αποτελούν τους κυριότερους μηχανισμούς που διαθέτει η Ε.Ε. για την

προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Κύριος στόχος τους είναι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

-διεύρυνση της Ε.Ε.: σημαίνει ένταξη νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημειωτέον ότι όλα τα κράτη μπορούν να γίνουν μέλη της Ένωσης, εάν πληρούν ορισμένες θεμελιώδεις αρχές.

-δίκαιο: το σύνολο υποχρεωτικών κανόνων που ρυθμίζουν την κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων. Το δίκαιο ρυθμίζει την κοινωνική ζωή.

-δικαιοσύνη: είναι ευρύτερη έννοια από το (θετό) δίκαιο. Ταυτίζεται περισσότερο με το φυσικό δίκαιο.

-διοικητικά δικαστήρια: αυτά που δικάζουν διαφορές μεταξύ πολιτών και διοίκησης.

-έγκλημα: για το δίκαιο, έγκλημα είναι κάθε πράξη που τιμωρείται

από τον ποινικό νόμο. Δηλαδή, κάθε αξιόποινη πράξη. Για την εγκληματολογία, έγκλημα θεωρείται κάθε αντικοινωνική συμπεριφορά κατά τις αντιλήψεις της συγκεκριμένης κοινωνίας. Το έγκλημα προσβάλλει βασικές αξίες της κοινωνίας.

-Εθνικό Προϊόν: το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μία χώρα σε ένα έτος.

-εκλογικό σύστημα: είναι η μέθοδος κατανομής των βουλευτικών εδρών μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και υποψηφίων, με βάση τις ψήφους που πήραν στις εκλογές. Το εκλογικό σύστημα ρυθμίζει θέματα των εκλογών.

-εκλογικό σώμα: το σύνολο των πολιτών που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν αντιπροσώπους. Το εκλογικό σώμα στις εθνικές βουλευτικές εκλογές αποτελείται από τους

Έλληνες πολίτες που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν.

-εκτελεστική λειτουργία: είναι μία από τις τρεις λειτουργίες του κράτους. Ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.

-έλλειμμα στον προϋπολογισμό: όταν οι δαπάνες (τα έξοδα) του δημοσίου είναι μεγαλύτερες από τα έσοδα, τότε υπάρχει έλλειμμα. Στην περίπτωση αυτή το κράτος αναγκάζεται να προσφύγει στον δανεισμό για να καλύψει τις δαπάνες του.

-Ελληνόκτητος στόλος: περιλαμβάνει τα πλοία που ανήκουν σε Έλληνες ανεξάρτητα από τη σημαία τους και είναι ο πρώτος στον κόσμο.

-Ελληνικός στόλος: περιλαμβάνει τα πλοία που έχουν Ελληνική σημαία και κατέχει σήμερα την 3η θέση στον κόσμο.

-εμβάθυνση της ΕΕ.: σημαίνει

περισσότερη πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης, δημιουργία της Ευρωπαϊκής Συμπολιτείας.

-έμμεσοι φόροι: η έμμεση φορολογία του εισοδήματος και της περιουσίας των φορολογουμένων. Είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε διάφορα προϊόντα κατανάλωσης (φόρος καπνού, φόρος στα οινοπνευματώδη ποτά, Φόρος Προστιθέμενης Αξίας κτλ.). Οι επιχειρήσεις πληρώνουν τον φόρο στο κράτος και τον μετακυλίνουν στην τιμή των προϊόντων.

-εμπράγματο δίκαιο: το σύνολο των κανόνων του ιδιωτικού δικαίου, που ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις των προσώπων με τα πράγματα.

-εφετείο: δικαστήριο δεύτερου βαθμού που εκδικάζει εφέσεις, δηλαδή υποθέσεις για τις οποίες έχει ασκηθεί έφεση κατά της απόφασης του δικαστηρίου πρώτου βαθμού.

-ευρωζώνη: είναι η ζώνη, ο χώρος όπου ισχύει το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα (ευρώ).

-Ευρωπαϊκή ιθαγένεια: η ιθαγένεια που έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες.

Έτσι κάθε πολίτης της Ε.Ε. έχει δύο ιθαγένειες, του κράτους - μέλους και της Ε.Ε. Η ιθαγένεια της Ένωσης συμπληρώνει και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια.

-Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία: αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ενός ομοσπονδιακού κράτους, ως μιας Ευρωπαϊκής Συμπολιτείας.

-Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής: παραλαμβάνει τις καταγγελίες για περιπτώσεις κακοδιοίκησης στα πλαίσια των οργάνων, οργανισμών ή φορέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία.

-ηλεκτρονική διακυβέρνηση: σημαίνει ηλεκτρονική δικτύωση των δημόσιων υπηρεσιών, μεταξύ τους και με πρόσωπα, ώστε οι πολίτες να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις τους εύκολα και γρήγορα μέσω των Η/Υ.

-ηλεκτρονικό έγκλημα: θεωρούνται οι αξιόποινες πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων.

-θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα: οι ανάγκες που έχουμε είναι απεριόριστες και τα μέσα για την ικανοποίησή τους περιορισμένα. Αλλιώς: πώς με περιορισμένους πόρους θα ικανοποιηθούν οι απεριόριστες ανάγκες; Έχει παγκόσμια ισχύ και από αυτό απορρέουν και τα υπόλοιπα οικονομικά προβλήματα.

-θετό δίκαιο: το δίκαιο που θέτει

και εφαρμόζει η πολιτεία, το ισχύον δίκαιο.

-Ιθαγένεια ή εθνικότητα: ο νομικός δεσμός που συνδέει ένα πρόσωπο με ορισμένο κράτος και ο οποίος συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αποκτάται είτε με βάση τη συγγένεια εξ αίματος (*ius sanguinis*) είτε με βάση τον τόπο γέννησης (*ius soli*).

-Ισοζύγιο Εμπορικό: περιλαμβάνει τις εξαγωγές και τις εισαγωγές εμπορευμάτων.

-Ισοζύγιο κινήσεως κεφαλαίων: περιλαμβάνει τις εισαγωγές και εξαγωγές κεφαλαίων.

-Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών: περιλαμβάνει τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες και τις δωρεές.

-Καθαρό Εθνικό Προϊόν: είναι το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μία χώρα σε ένα έτος,

μείον τις αποσβέσεις.

-καπιταλιστικό σύστημα: το οικονομικό σύστημα, στο οποίο η ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής ανήκει στους ιδιώτες, δηλαδή στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις.

-Κατά Κεφαλήν Εισόδημα: προκύπτει αν το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν διαιρεθεί με το σύνολο του πληθυσμού της χώρας.

-κοινωνικές αξίες: εκφράζουν τις πραγματικές και βαθύτερες ανάγκες της κοινωνίας. Αποκρυσταλλώνονται σε γενικές αρχές και ιδέες που προσανατολίζουν και καθοδηγούν την κοινωνία και τα άτομα. Επηρεάζουν τις πεποιθήσεις μας και λειτουργούν ως κατευθυντήριοι άξονες για την αξιολόγηση των εαυτών μας και των άλλων.

-κοινωνικοποίηση: η διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του

ατόμου σ' ένα κοινωνικό σύνολο, μια διαδικασία εκμάθησης των αξιών και κανόνων της κοινωνίας.

-κοινωνικοί κανόνες: είναι πρότυπα συμπεριφοράς, κοινωνικά αποδεκτά, με τα οποία ρυθμίζονται και αξιολογούνται οι συμπεριφορές των μελών της κοινωνίας. Η ύπαρξή τους είναι απαραίτητη για την κοινωνική οργάνωση, τη συνοχή και τη σταθερότητα.

-κοινωνικό κράτος ή κράτος πρόνοιας: είναι εκείνο που εξασφαλίζει σ' όλους τους πολίτες του ορισμένα βασικά κοινωνικά αγαθά. Τέτοια αγαθά είναι η παιδεία, η υγεία, η κοινωνική ασφάλιση, η εργασία, το καθαρό περιβάλλον, κτλ.

-κοινωνικός έλεγχος: περιλαμβάνει τα μέσα και τα μέτρα που χρησιμοποιεί η κοινωνία, ώστε τα μέλη της να έχουν ορισμένη συμπεριφορά,

δηλαδή συμπεριφορά εντός συγκεκριμένων πλαισίων.

-κομματικοποίηση: η δράση υπέρ ενός κόμματος σύμφωνα με τις κομματικές πεποιθήσεις ή τις κομματικές εντολές.

-κράτος: σημαίνει ισχύς, δύναμις, εξουσία. Είναι η οργανωμένη κοινωνία. Το κράτος σήμερα είναι θεσμός (και μηχανισμός) ανεξάρτητος από την κοινωνία.

-κράτος δικαίου: είναι αυτό στο οποίο η εξουσία ασκείται σύμφωνα με κανόνες δικαίου (το Σύνταγμα και τους νόμους). Όλα τα όργανα του κράτους αλλά και οι πολίτες οφείλουν να σέβονται τους κανόνες δικαίου και τους θεσμούς.

-Κυβέρνηση: η Κυβέρνηση αποτελείται από το Υπουργικό Συμβούλιο, που απαρτίζεται από τον πρωθυπουργό και τους υπουργούς.

Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων.

-λαϊκή κυριαρχία: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία ο λαός είναι η πηγή κάθε κρατικής εξουσίας και το ανώτατο όργανο του κράτους.

-μαζικός τουρισμός: πρόκειται για τη βιομηχανία τουρισμού, στην ανάπτυξη της οποίας βοήθησε η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και μια νέα κοινή αντίληψη, ο τουρισμός για όλους.

-μακρο-οικονομία: μελετά τη συμπεριφορά και αλληλεξάρτηση των συνολικών μεγεθών της οικονομίας (συνολική παραγωγή, συνολικό εισόδημα, συνολική κατανάλωση κτλ.) και την αλληλεξάρτησή τους.

-μικρο-οικονομία: μελετά τις ατομικές

επιλογές, χωρίς να ενδιαφέρεται για το σύνολο της οικονομίας (η παραγωγή ενός προϊόντος, η ζήτηση του καταναλωτή, η ποσότητα παραγωγής από την επιχείρηση κτλ.).

-νομικό πρόσωπο: είναι ένωση προσώπων ή σύνολο περιουσίας για εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού.

-νομοθετική λειτουργία: είναι μία από τις τρεις λειτουργίες του κράτους. Ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

-οικονομικό κύκλωμα: ένα κύκλωμα με διαρκή ροή συντελεστών παραγωγής, χρήματος και προϊόντων, μεταξύ, κυρίως, νοικοκυριών, επιχειρήσεων και κράτους.

-ομοσπονδία κρατών: είναι η ένωση κρατών με σκοπό το κοινό συμφέρον. Η ένωση αυτή δεν αποτελεί ξεχωριστό κράτος, δεν περιορίζει την κυριαρχία των κρατών-μελών.

Συναντάται σπάνια (π.χ. βρετανική κοινοπολιτεία).

-ομοσπονδιακό κράτος: είναι το κράτος που αποτελείται από περισσότερα κράτη-μέλη. Η εξουσία κατανέμεται μεταξύ του ομοσπονδιακού κράτους και των ομόσπονδων κρατών (π.χ. Γερμανία, Ελβετία, Η.Π.Α.).

-παραοικονομία: είναι το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που δεν μετριέται, δεν καταγράφεται στις επίσημες στατιστικές, και υπολογίζεται περίπου στο 30% του Α.Ε.Π.

-ποινικά δικαστήρια: αυτά που δικάζουν πολίτες οι οποίοι διέπραξαν αξιόποινες πράξεις.

-πολιτεία - κράτος: το κράτος ως η υπέρτατη θεσμική οντότητα και ως οργανωμένη και αντιπροσωπευτική έκφραση των πολιτών.

- πολιτικά δικαστήρια:** αυτά που δικάζουν διαφορές μεταξύ πολιτών.
- πολιτική:** η τέχνη και η επιστήμη της διακυβέρνησης. Η συμμετοχή / δράση του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.
- πολιτική απάθεια:** η αδιαφορία για την πολιτική. Μερικές φορές δεν είναι αδιαφορία για την πολιτική αλλά μια συνειδητή επιλογή.
- πολιτική συμμετοχή:** η συμμετοχή / δράση, ατομική ή ομαδική, του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.
- πολιτικό κόμμα:** ένωση πολιτών που επιδιώκει με την πολιτική δράση να επηρεάσει ή/και να κατακτήσει την εξουσία, με στόχο να εφαρμόσει το πρόγραμμά της.
- πολιτικοποίηση:** η διαδικασία εκμάθησης, διμόρφωσης πολιτικής

συνείδησης και συμμετοχής του πολίτη στα κοινά.

-πολιτικός: το πρόσωπο που συμμετέχει ενεργά σε εκλογικές αναμετρήσεις για να αντιπροσωπεύσει τον λαό σε οποιαδήποτε πολιτική θέση.

-πολίτευμα: το σύστημα διακυβέρνησης, το πολιτειακό καθεστώς μιας χώρας, όπως ορίζεται στο Σύνταγμα.

-πολίτης: κάθε μέλος κράτους που έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια. Κάθε μέλος της πολιτείας που έχει πολιτικά δικαιώματα και κυρίως το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

-πολυφαρμακία: η κατανάλωση πολλών και μη απαραίτητων φαρμάκων. Και είναι αποδεδειγμένο ότι τα πολλά φάρμακα βλάπτουν την

υγεία μας.

-πράσινη ναυτιλία: η ναυτιλία που χρησιμοποιεί ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και δεν ρυπαίνει το περιβάλλον.

-Πρόεδρος Δημοκρατίας: ο ανώτατος άρχοντας του κράτους και ρυθμιστής του πολιτεύματος.

-προσωπικότητα: είναι το σύνολο των ιδιοτήτων και ικανοτήτων, η συνολική φυσική, πνευματική και ψυχική συγκρότηση του ανθρώπου (η εξωτερική εμφάνιση, το όνομα, η εξυπνάδα, η εντιμότητα, η αξιοπρέπεια, η ελευθερία κτλ.).

-προϋπολογισμός του κράτους: περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών και των εσόδων που σχεδιάζει το κράτος να πραγματοποιήσει το επόμενο έτος.

-σοσιαλιστικό σύστημα: το οικονομικό σύστημα στο οποίο η ιδιοκτησία

των μέσων παραγωγής ανήκει στο κοινωνικό σύνολο.

-συγκριτικό πλεονέκτημα: σημαίνει το πλεονέκτημα που έχει μια χώρα σε σχέση με άλλες χώρες, π.χ. να μπορεί λόγω κλίματος, παράδοσης, ικανότητας κτλ. να παράγει προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές. Η χώρα μας έχει συγκριτικό πλεονέκτημα να παράγει π.χ. αρκετά αγροτικά προϊόντα.

-Συμβούλιο της Επικρατείας (Σ.Τ.Ε): το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας.

-Σύνταγμα: ο ανώτατος γραπτός νόμος του κράτους, που ρυθμίζει τη μορφή του πολιτεύματος και την οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας.

-Συνταγματική μοναρχία: το πολίτευμα στο οποίο την εξουσία ασκεί ο μονάρχης σύμφωνα με το Σύνταγμα.

-σωματείο: είναι ένωση είκοσι

τουλάχιστον προσώπων που επιδιώκει μη κερδοσκοπικούς σκοπούς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, φιλανθρωπικούς κτλ.).

-σωφρονισμός: περιλαμβάνει τα μέτρα που αναφέρονται στην τιμωρία του δράστη μετά την τέλεση της αξιόποινης πράξης του και εν συνεχεία στην επανένταξή του.

-τουριστικοί πόροι: οι τουριστικοί πόροι προσδιορίζουν την τουριστική προσφορά μιας χώρας. Αυτοί είναι τα φυσικά χαρακτηριστικά (κλίμα, τοπίο, ακτές κτλ.), η πολιτιστική της κληρονομιά, οι υποδομές και οι τουριστικές εγκαταστάσεις κ.ά.

-τρομοκρατία: σημαίνει μια σειρά ενεργειών για την επιβολή του τρόμου με την άσκηση σωματικής ή/και ψυχολογικής βίας.

-φυσικό δίκαιο: το δίκαιο που είναι αιώνιο, αμετάβλητο και ισχύει σε

όλες τις πολιτείες, σε όλες τις εποχές. Ταυτίζεται με τη δικαιοσύνη.

-φυσικό πρόσωπο: είναι κάθε άνθρωπος. Αρχίζει να υπάρχει με τη γέννηση και παύει με τον θάνατο και είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

-φυσικοί πόροι: είναι τα υλικά που παίρνει ή χρησιμοποιεί ο άνθρωπος από τη φύση για να καλύψει τις ανάγκες του. Φυσικοί πόροι είναι για παράδειγμα το έδαφος, το νερό, ο ήλιος, ο αέρας, τα ορυκτά κτλ.

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Βιβλιογραφία

- Αντωνοπούλου - Τρεχλή Ζ., Η πολιτική φιλοσοφία της αρχαιοελληνικής τέχνης, Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2001.**
- Αριστοτέλους, Πολιτικά και Ηθικά Νικομάχεια.**
- Βενιζέλος Ε., Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001, Εκδ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα 2001.**
- Γεωργακόπουλος Θ. κ.ά., Εισαγωγή στην πολιτική οικονομία, έκδοση Ζ, Αθήνα 2007.**
- Γεωργιάδης Α., Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, έκδοση 4^η, Εκδ. Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2012.**
- Γιανναράς Χρ., Ορθός λόγος και κοινωνική πρακτική, Εκδ. Δόμος, Αθήνα 1984.**
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α., Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Εκδ.**

- Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1984.**
- Δεδουσόπουλος Α. κ.ά., Αρχές οικονομίας, Εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 2012.**
 - Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημες εκδόσεις και διάφορα φυλλάδια της Ε.Ε.**
 - Καράγιωργας Δ., Παραδόσεις δημόσιας οικονομικής, Τεύχος Α, Β, Γ, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, χ.χ.**
 - Καργάκος Σ., Για μια δημοκρατία ευθύνης, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2001.**
 - Καστοριάδης Κ., Η αρχαία Ελληνική δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα, Εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1999.**
 - Καστοριάδης Κ., Η Ελληνική ιδιαιτερότητα, τ. Α, Β, Γ, Εκδ. Κριτική, Αθήνα 2007, 2008, 2011.**
 - Κοντογιώργης Γ., Πολίτης και πολιτική, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2003.**
 - Κουτσούκης Κλ., Η πολιτική και κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη στην**

Ελλάδα, Αθήνα 1986.

-Λιανός Θ.-Χρήστου Γ., Πολιτική οικονομία, Εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1995.

-Μακρυδημήτρης Α., Προβλήματα διοικητικής μεταρρύθμισης, Έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1995.

-Μάραντος Π., Κράτος και ανάπτυξη, Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2003.

-Μηλιός Γ., κ.ά., Εισαγωγή στην οικονομική ανάλυση, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

-Παρασκευόπουλος Π., Αναγέννηση της Αθηναϊκής δημοκρατίας: η φιλοκοσμική δημοκρατία, Εκδ. Σύλλογος φιλοκοσμικής Ελλάδος, Αθήνα 2013.

-Πλάτων, Πολιτεία και Νόμοι.

-Ραμματά Μ., Σύγχρονη Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, Εκδ. Κριτική, Αθήνα 2011.

-Σπηλιωτόπουλος Επ., Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου, Τόμοι Ι και ΙΙ, 14η έκδοση, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη,

Αθήνα 2011.

-Σύνταγμα της Ελλάδας 1975 / 1986 / 2001 / 2008.

-Τσαούσης Δ., Η κοινωνία του ανθρώπου, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999.

-Τσάτσος Δ., Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία, Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2007.

-Φίλιας Β. κ.ά., Κοινωνιολογία, Εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1990.

-Giddens A., Κοινωνιολογία, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2002.

-Heilbroner R. - Thurow L., Για την κατανόηση της μικρο-οικονομικής και μακρο-οικονομικής, ΣΤ' Αμερ. έκδοση, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

-Samuelson P., Οικονομική, 9η έκδοση, τόμος 1, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1975.

-Schwartzzenberg R., Πολιτική κοινωνιολογία, Τόμος I και II, Εκδ. Παρατηρητής Θεσσαλονίκη 1984.

β. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

Πολλές ηλεκτρονικές διευθύνσεις υπάρχουν στα παραθέματα του βιβλίου.

Όλα σχεδόν τα έργα τέχνης είναι από την Εθνική Πινακοθήκη, την οποία και ευχαριστούμε.

Περιεχόμενα του 7ου Τόμου

ΚΕΦ. 7: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ώρες: 6

7.1	Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας	9
7.1.1	Το ανθρώπινο δυναμικό	9
7.1.2	Οι φυσικοί πόροι	16
7.2	Τα συγκριτικά πλεονε- κτήματα της χώρας	22
7.2.1	Η γεωργία	22
7.2.2	Ο τουρισμός	33
7.2.3	Η ναυτιλία	46
7.2.4	Η ενέργεια	59
7.2.5	Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ.	64
7.3	Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής	71
	Βασική Ορολογία	93
	Βασική Βιβλιογραφία	118

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.